

שמונה עשרה לליל שבת Of ברכה Lesson 19-The Middle

Source 1

ספר המנהיג הלכות שבת עמוד קלז'—עומדין בתפילה ואומ' אבות וגבורות וקדושת ה', ומאהבתך ה' א—להינו שאהבת כו' והנחילנו שבתו' וגומר א—להינו וא—להי אבותינו ביסוד העמרמי. ויתכן יותר מנהג צרפת ופרובינצ' לומר אתה קדשת את יום השביעי לשמך תכלית מעשה שמים וארץ, ויכולו השמי', ויכל א—להי', ויברך א—להי', בשביעי רצית בו וקדשתו חמדת ימי' אותו קראת זכר למעשה בראשית. א—להינו וא—להי אבותינו. ודאמרי' בפ' כל כתבי הקדש, כל המתפלל בערב שבת ואומ' ויכולו כאילו מעיד על מעשה בראשית, למדנו שבתפילה צריך לאומרו ויכולו. וזה שאנו חוזרין לאומרן בקול רם להוציא את מי שאינו בקי לפי שהוא עדות גדולה; ועוד שלא תחלק ביום טוב שחל להיות בשבת שאומ' אתה בחרתנו, יעלה ויבוא, והשיאנו, ואין אומ' בלחש. אב"ן. וזה שנהגו לאומרו מעומד לפי שהוא עדות, וכת' ועמדו שני האנשים אשר להם הריב לפני י—י', שני האנשי' בעדים הכתוב מדבר, אשר להם הרי' לפני י—י' אלו בעלי דינין, כך קיבלתי בצרפ', אב"ן. ושמעתי כי הר' משה אומר שצריך לאומרה מעומד כשאדם מקדש בביתו מטעם זה.

Translation: We stand for Shemona Esrei and say: the Brachos of Avos, Gevuros and Kiddush Hashem and Oo'Mai'Ahavsecha etc. and end with Elokeinu V'Elokei Avoseinu, according to Rav Amrom Gaon. It appears to me to be more appropriate to follow the customs of France and Provence where they say the Bracha of Ata Kidashta . . . and then Va'Yichulu Ha'Shamayim, Va'Yichal Elokim, Va'Yivarech Elokim, Ba'Shviyi Ratzeita Bo V'Kidashto Chemdas Yomim . . . Bereishis, Elokeinu V'Elokei Avoseinu. This custom is in line with what we learned in the chapter entitled: Kol Kisvei Ha'Kodesh: whoever prays on Friday night and includes in his prayer the verses beginning with Va'Yichulu fulfills the role of a witness to Creation. From that we conclude that we must recite the verses beginning with Va'Yichulu within Shemona Esrei. We recite the verses beginning with Va'Yichulu again after reciting Shemona Esrei for the benefit of those who do not have the ability to recite Shemona Esrei on their own. They can then fulfill their obligation to recite those verses. We want them to recite the verses because the verses represent important testimony that we testify to. In addition, on days on which Yom Tov falls on Shabbos, we do not recite those verses within Shemona Esrei and so we need to recite those verses after reciting Shemona Esrei. In order to follow the same procedure all year long, we repeat those verses after Shemona Esrei even when it is not a Yom Tov that falls on a Shabbos. We recite those verses while standing because witnesses must stand when they testify as we learned: and the two people having the dispute must stand. The two people that the Torah is discussing are the witnesses and the ones who are having the dispute are the litigants. So I learned from the French. And I heard from Rav Moshe that for the same reason a person must stand when he recites those verses as part of Kiddush.

Source 2-Current Ashkenazic Version

אתה קדשת את יום השביעי לשמך, תכלית מעשה שמים וארץ, וברכתו מכל הימים, וקדשתו מכל הזמנים, וכן כתוב בתורתך: ויכלו השמים והארץ וכל צבאם. ויכל א—להים ביום השביעי מלאכתו אשר עשה, וישבת ביום השביעי, מכל מלאכתו אשר עשה. ויברך א—להים את יום השביעי ויקדש אתו, כי בו שבת מכל מלאכתו, אשר ברא א—להים לעשות.

תפלת ערבית לליל שבת Versions Of

Source 3

Sephardic 1598 and current version

אֲתָה קֹדֶשׁ אַתָּה יוֹם הַשְּׁבִיעִי לְשִׁמְךָ תְּכַלִּיר
מַעֲשֵׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ וּבִרְכָתוֹ מִכָּל הַיָּמִים
וְקִדְשׁוֹ מִכָּל הַיָּמִים וְכֵן כָּתוּב בְּתוֹרָתְךָ: וַיְכַל
הָשָׁמַיִם וְהָאָרֶץ וְכָל צְבָאָם: וַיְכַל אֱלֹהִים בַּיּוֹם
הַשְּׁבִיעִי מְלָאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה וַיִּשְׁבּוּת בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי
מִכָּל מְלָאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה: וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת יוֹם
הַשְּׁבִיעִי וַיְקַדֵּשׁ אֹתוֹ בִּי בּו שְׁבֹת מִכָּל מְלָאכְתּוֹ אֲשֶׁר
צִוָּה אֱלֹהִים לַעֲשׂוֹת: יִשְׁמְחוּ בְּמִלְכוּתְךָ שׁוֹמְרֵי שְׁבֹת
וְקוֹרְאֵי עוֹנֵג עִם מְקַדְשֵׁי שְׁבִיעִי כָּלֵם יִשְׁכְּעוּ וַיִּתְּעַנְּגוּ
מְטוֹבֶכָּה וּבְשִׁבְעֵי רְצִית בּו וְקִדְשׁוֹ תְּמִיד יָמִים אוֹתוֹ
קִרְאָת וְזִכְר לְמַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית:

Source 4

The article entitled: לנוסח העמידה בשבתות (וראשי חדשים) in Professor Ezra Fleischer's book: תפלה ומנהגי תפלה ארץ ישראלים בתקופת הגנויה page 27:

ומנחה שבת

שבע ברכות על דרך ליל שבת או יום שבת, חוזרים עליה בלבד.

Translation: At Tefilas Mincha on Shabbos, we recite a version of Shemona Esrei that contains seven Brachos in the same form as we do on Shabbos night and Shabbos day except that the prayer leader repeats the Shemona Esrei.

Page 29:

תפלת מנחה כמו בבקר, שבעה ברכות.

Translation: The Shemona Esrei at Tefilas Mincha on Shabbos is in the same form as the Shemona Esrei on Shabbos morning. It contains the same seven Brachos.

Source 5

ספר המנהיג הלכות שבת עמוד קנ'–רשז"ל (רש"י) לא היה אומר ישמח משה והיה אומר אתה בחרתנו והיה מזכיר ואומר שבתות למנוחה כי לא היה יודע מה עניין לשבת ישמח משה, ורבי' יעקב מ"כ (רבינו תם) החזיר הדבר ליושנו, ואמר כי טעם גדול לדבר לומר ישמח משה דאמ' בפ' [קמא] בשבת [י' ע"ב] מאי דכתיב לדעת כי אני י–י מקדשכם, אמר הקב"ה למשה, משה, מתנה טובה יש לי בבית גנזאי ושבת שמה ואני מבקש ליתנה לישראל, לך והודיעם, ולהכי תקינו ישמח משה באותה מתנה טובה שלשבת. אב"ן.

תפלת ערבית לליל שבת Versions Of

Translation: Rashi did not follow the practice of reciting the Bracha of Yismach Moshe as the middle Bracha of Shemona Esrei on Shabbos for Shacharis. Instead he would recite Ata Bichartanu and would add the words: Shabbosos L'Menucha. Rashi followed this practice because he did not see a link between Shabbos and Moshe Rabbenu being happy. Rabbenu Tam returned the practice to its former way by explaining the following: there is a very important reason to recite the Bracha of Yismach Moshe as it is written in the opening chapter of Maseches Shabbos (10, 1) why does the verse say: to know that I am G-d who is the One who makes you holy? G-d said to Moshe, Moshe, I have a wonderful gift in my storage house and Shabbos is its name. I wish to give it to the Jewish people; go and notify the Jewish people. That is why our Sages composed the Bracha of Yismach Moshe on account of the great gift that G-d gave, the gift of Shabbos.

Source 6

The article entitled: ישמח משה-התנגדות וסנגוריה in Professor Naftali Weider's book:

page 300: התגבשת נוסח התפלה במזרח ובמערב

הראשונים נהגו לומר בתפלה ישמח משה אבל יש מדגדרין בדבר ומתפללים בתפלה אתה בחרתנו לבטל סדר הנמסר מחכמים ראשונים . . . והנהגה לומר אתה בחרתנו יאמר כן: ותתן לנו ה' א-להינו באהבה שבתות למנוחה את יום המנוחה הזה לשבות בו ולנוח בו ולשמרו כמצות רצונך וכן כתוב בתורתך ושמרו בני ישראל. אבל אין נהוג לעבור על מנהג ראשונים. ואמר רב נתן ב"ר מכיר לפיכך תקנו חכמים ישמח משה ביוצר דהתורה נתנה ביוצר בשבת וראוי לספר שבחו של משה בתפלה.

Translation: Our early Sages followed the practice of reciting in the Shemona Esrei of Shacharis on Shabbos the Bracha of Yismach Moshe but there were those who opposed the practice and would recite instead the Bracha of Ata Bichartanu and did not follow the order of Tefila established by our Sages. Those who follow the practice of reciting Ata Bichartanu should say the following: Va'Titain Lanu Hashem Elokeinu . . . V'Shamru Bnei Yisroel. But it is a better practice not to go against the ruling of our early Sages. Rabbenu Tam said that our Sages composed the Bracha of Yismach Moshe because the Torah was given on Shabbos morning. It is, therefore, appropriate to heap praise on Moshe during the prayer services.

Source 7

והשיאנו, ה' א-להינו, את ברכת מועדיך, לחיים ולשלום, לשמחה ולששון, כאשר רצית ואמרת לברכנו. (לשבת א-להינו וא-להי אבותינו, רצה במנוחתנו), קדשנו במצותיך, ותן חלקנו בתורתך, שבענו מטובך, ושמחנו בישועתך, וטהר לבנו לעבדך באמת, והנחילנו ה' א-להינו (לשבת באהבה וברצון) בשמחה ובששון (לשבת שבת ו) מועדי קדשך, וישמחו בך ישראל מקדשי שמך. ברוך אתה ה', מקדש (לשבת השבת ו) ישראל והזמנים.

והשיאנו, ה' א-להינו, את ברכת מועדיך, לחיים ולשלום, לשמחה ולששון, כאשר רצית ואמרת לברכנו. (לשבת א-להינו וא-להי אבותינו, רצה במנוחתנו), קדשנו במצותיך, ותן חלקנו בתורתך, שבענו מטובך, ושמחנו בישועתך, וטהר לבנו לעבדך באמת, והנחילנו ה' א-להינו (לשבת באהבה וברצון) בשמחה ובששון (לשבת שבת ו) מועדי קדשך, וישמחו בך ישראל מקדשי שמך. ברוך אתה ה', מקדש (לשבת השבת ו) ישראל והזמנים.

תפלת ערבית לליל שבת Versions Of

Source 8

The article entitled: **לנוסח העמידה בשבתות (וראשי חדשים)** in Professor Ezra Fleischer's book: **תפלה ומנהגי תפלה ארץ ישראלים בתקופת הגניזה** page 31:

**יום ענוגה תתה / לעם שקניתה / להיות אות בינך / ובינינו נתתה
כי בם חשקתה ובחרת**

ככתוב ביני ובין בני ישראל אות היא לעולם וגו'.

Translation: A day of enjoyment You gave to the nation that You purchased to be a symbol between You and us because the Jewish people You desired and chose as it is written: Between I and the Jewish People it is an everlasting symbol, etc.

Source 9

**מחזור ויטרי סימן קסב' – ואם תאמר מפני מה אנו משנין תפילתנו בשבת בלילה ויוצר
ומוסף ומנחה. ואין אנו מתפללין בתפילה אחת כמו ביום טוב שאנו מתפללין אתה בחרתנו
בכל תפילה ותפילה: ושמעתי מנרבנוני אחד שכנגד ג' שבתות תיקנו חכמים אילו התפילות.
אתה קדשת. כנגד שבת בראשית שהק' קדשו ומקודש ובא מששת ימי בראשית. ישמח
משה. כנגד שבת סיני. שהתורה ניתנה בשבת בהשכמה. כדאמר ר' פ"ר עקיבא (שבת פו', ב')
מכדי בין מר ובין מר תורה בשבת ניתנה: ובתכנת שבת אין לתמוה שכל תפילת המוספין
אנו משנין מתפילת ערבית שחרית ומנחה ובתפילת אתה אחד כנגד שבת של עתיד לבא.
שנ' ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד וגם ישראל גוי אחד שנאמר ועמך כולם צדיקים
לעולם יירשו ארץ:**

Translation: You may be wondering why we change the middle Bracha of Shemona Esrei for the evening, the morning and the afternoon services and we do not recite the same Bracha in each service as we do on Yom Tov when we recite the Bracha of Ata Bichartanu in each Tefila. I heard from one Rabbi that the three versions of Shemona Esrei commemorate three different Shabbosim. Ata Kidashta was composed to commemorate Shabbos Bereishis which G-d sanctified and which resulted from the six days of creation. Yismach Moshe was composed to commemorate the Shabbos of Mount Sinai when the Torah was given on Shabbos early in the day as it is written in the chapter of Gemara known as Rabbi Akiva that according to both opinions the Torah was given in the morning. The fact that we recite Tikanta Shabbos for Mussaf on Shabbos is not surprising because even on holidays we change the wording of Mussaf Shemona Esrei from the Shemona Esrei of Tefilas Shacharis, Mincha and Maariv. Ata Echad was composed to commemorate the everlasting Shabbos which will begin at the time of the Moshiach as it is written: on that day G-d will be one and His name will be one and the Jewish people will be one nation as it is written: Your nation all righteous men, will inherit the world forever.